Verslag van de boerderij in 1905.

Zooals men in het vorige jaarverslag kan zien begon het jaar 1905 met een slecht weer. De eene storm volgde de andere en de eene was heviger dan de andere. Aan de gebouwen werd dan ook nogal vrijwel schade aangericht. Zelfs de dijken hadden het zwaar te verantwoorden. De Noorderdijk leed weinig schade, doch de binnendijk was op het punt om te bezwijken. Dit weer hield aan tot half Januari. Daarop begon het vriezen zoodat we reeds spoedig konden schaatsenrijden. Gedurende het ijs was het goed en bleef aanhouden tot in 't laatst van Januari. Nu volgde nattig weer wat bij tusschenpoozen Februari door aanhield. Begin van Maart was zeer regenachtig zoodat het land erg nat werd. Eerst tegen de half Maart begon het wat beter te worden. Van landwerk kon er tot dusver niet veel komen toen. We poogden om drainenbuizen te leggen doch het grond- en slootwater was te hoog zoodat het slecht ging. Den 17_den_ Maart zijn we begonnen te bonen poten op Wg 6, ofschoon het zeer nat was, zoodat we ternauwernood de gaten konden toe-eggen met de zigzag. Het begon toen langzamerhand iets beter te worden zoodat we den 23 Maart konden beginnen te zaaien. Dit duurde slechts 3 dagen, waarop het opnieuw begon te regen. De grond werd weer doorweekt met water en konden we de zaaierij eerst den 31 Maart weer vervolgen. Ook nu weer konden we 3 a 4 dagen zaaien toen het opnieuw over te nat werd om verder te gaan. Eerst den 14 April konden we het landwerk weer voortzetten en kon het nu doorgaan totdat alles gezaaid was. Weliswaar was de grond nog nattig en het weder erg guur. Het zaad kwam dan ook armzalig op ofschoon de stand van alles goed was, dank zij de sterke kiemkracht in het uitmuntende zaaigoed. Den 22 April was alles, ook de bieten, gezaaid. Het bleef nog eenige dagen goed weer en daarop werd het weer nat en koud. Het winterzaad hield zich goed doch het jonge zomerkoren groeide slecht, vooral lijnzaad had veel van het gure weer te lijden, zoodat het vlas ofschoon bij 't opkomen een goede stand, later hol stond. De jonge klavers groeiden ook slecht terwijl een stuk roode klaver op Tp 1 geheel wegstierf zoodat we daar den 6 Mei nog bieten hebben moeten zaaien. Dien dag begon het te drogen en wel in zeer sterke mate met een krachtige koude ooste wind. Het scheen dat alle regen van 1905 in het voorjaar gevallen was want van die tijd af bleef het steeds door sterk drogend weer, den geheelen zomer door. Hoe graag men een droog zomer heeft, het was nu toch veel te erg. Vooral na zulk een nattig voorjaar. Met eggen van de koolzaad en schoffelen van het zomerkoren kon men de grond uitstekend bewerken. Het winterkoren herstelde zich ook uitstekend doch het

---

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **Januaristormen en Dijkbezwijking (1905)**: Allersma opent het jaar 1905 met een reeks verwoestende winterstormen. Terwijl de zware Noorderdijk (de hoofdzeewering aan de Waddenzee) standhield, was een van de secundaire *binnendijken* in de polder bijna bezweken door de enorme druk van het klotsende polderwater.
- **Zware "Zigzag"-eggen in de Modder**: De auteur beschrijft hoe gortdroog en verzadigd de Groningse klei was in het vroege voorjaar. Bij het poten van bomen op *Leeg 6* stonden de gaten direct vol grondwater. Om de gaten dicht te trekken moesten de paarden een traditionele, zware ijzeren *zigzag-eg* door de dikke modder slepen.
- **Uitmuntend Zaaigoed**: In tegenstelling tot de latere jaren (zoals 1906 en 1910), waarin Allersma klaagde over de slechte kwaliteit van het zaad, prijst hij hier de *"sterke kiemkracht"* van het *"uitmuntende zaaigoed"*. Dit redde de oogst, want door de aanhoudende kou en nattigheid in april kwam het graan aanvankelijk maar extreem *"angstig"* (moeilijk en langzaam) boven de grond.

- **Van een Zompige Lente naar een Verzengende Zomer**: De pagina eindigt met een radicale weersomslag die kenmerkend is voor de vroege twintigste eeuw op het Hogeland. Nadat het voorjaar zo nat was dat Allersma verzuchtte dat *"alle regen van 1905 in het voorjaar gevallen was"*, sloeg het weer in mei met een schrale oostenwind volledig om in een extreme, aanhoudende zomerdroogte die *"toch veel te erg"* werd voor de jonge zomergewassen.

---

zomerkoren groeide zeer langzaam. Onkruid was er niet veel zoodat we niet veel behoefden te wieden. Ook de graslanden groeiden langzaam. Het vee kon tamelijk op tijd in 't land komen doch door de sterke droogte groeide er in den zomer zeer weinig gras. Groenlandeshooi en eerste snede klaverhooi was er dan ook weinig. De witte klavers hielden zich vrij goed doch op den duur hadden ook deze van de droogte te lijden. Plantenziekten waren er betrekkelijk weinig. Hier en daar zag men de krulziekte in 't vlas en bij sommigen de havermade, dezen bij enkelen zelfs in zeer sterke mate. Misschien vond dit zijn oorzaak in het te veel bouwen van haver. Ook vreterij veroorzaakte vrijwat schade aan sommige stukken. Het eene nestuk roode klaver was totaal vernield zoodat deze moest worden omgeploegd. Een stuk klaver op Tp 2 kon slechts met moeite blijven staan, vele veldjes stonden beslist te hol. De bieten, welke op het omgeploegden klaverland waren gezaaid, konden van de droogte niet opkomen. Den **3 Juni** viel er na 4 Mei de eerste regen. In al dien tijd was er **geen druppel** water gevallen. Dien dag viel er bij een onweersbui een geweldige plasregen en hier en daar een geduchte **hagelslag**,(op den Noordpolder in de gemeente Warffum en bijkans over op de uiterdijken doch van geen groote beteekenis). De regen duurde echter slechts enkele uren en de droogte begon opnieuw. De grond was toen zeer korstig zoodat de laatst gezaaide bieten wel ontkiemden doch slecht konden doorbreken. Sommigen hebben nog omgezaaid doch omdat wij eerst geploegd land hadden ging dat niet. Het weder bleef buitengewoon droog en schraal zoodat de plantjes die opkwamen, zeer slecht groeiden. Den 24 Juni kregen we wederom een flinke regenbui met eveneens op sommige plaatsen een **alles verwoestenden hagelslag** (Westpolder). Het bleef nu een paar dagen donker zoel weer zoodat een en ander de bieten grootendeels opkwamen en konden doorgroeien. In de rij stonden echter slechts een enkele plant zoodat we daar nog **mangelwortels** hebben moeten pooten. Daar het echter opnieuw sterk begon te drogen konden we dezen ook zeer slecht aan de gang krijgen. Op de wendakkers gingen ze dan ook weer uit en stond daar dit jaar niets behalve een enkele bietenplant. Dat er van dit stuk was niet alles meer te verwachten was liet zich aanzien want bij de slechte stand kwam nog dat het reeds zoo laat in tijd was. Het rabben en op één zetten moest nu overhaast worden omdat de arbeiders aan ’t zichten moesten, waarmee ze den 10 Juli reeds zijn begonnen.

Vanaf 24 Juni viel er tot den 29 Sept. wederom geen druppel water. Van den geheelen tijd tot den 29 Sept. heeft het dus slechts 2 dagen van beteekenis geregend. Men kan dan ook met recht zeggen dat dit zomer beslist te dor en droog is geweest. Het koren was van uitstekende qualiteit doch het stroo voor ’t geheel kort, vooral van het zomerzaad. Dat alles vroeg rijp

---

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **De Grote Droogte van 1905**: Dit is een meteorologisch zeer waardevol verslag. Allersma legt de extreme zomerdroogte van 1905 vast. Tussen 24 juni en 29 september (ruim drie maanden!) viel er op het Groningse Hogeland *"wederom geen druppel water"*. Over de hele zomer bezien heeft het slechts op twee dagen substantieel geregend, waardoor de weiden volledig kaalbrandden en het stro extreem kort bleef.

- **Havermade door Monocultuur**: Allersma merkt scherp op dat bij veel boeren in de omgeving de gevreesde *havermade* (de larve van de fritvlieg) toesloeg. Hij toont zijn agrarische inzicht door direct de oorzaak aan te wijzen: *"Misschien vond dit zijn oorzaak in het te veel bouwen van haver."* De intensieve opeenvolgende teelt van hetzelfde gewas (monocultuur) op de percelen putte de grond uit en trok ziektes aan.
- **Mangelwortels als Noodoplossing**: Omdat de suikerbieten door de keiharde *"korst"* op de kleigrond na de weinige regen niet konden doorbreken, vertoonden de rijen enorme gaten. Als noodgreep lieten de boeren hun knechten handmatig *mangelwortels* (voederbieten) tussenplanten (*"pooten"*) om de lege plekken op te vullen en de opbrengst te redden. Door de felle zon op de verdichte wendakkers (kopakkers) mislukte ook deze poging grotendeels.
- **Hagelrampen in Warffum en de Westpolder**: De weinige regen die viel, ging direct gepaard met heftig noodweer. Allersma noemt een zware onweersbui op 3 juni met hagel in de gemeente **Warffum**, en drie weken later (24 juni) een *"alles verwoestenden hagelslag"* die met name de pas ingepolderde **Westpolder** trof en de jonge gewassen verpletterde.
- **Hectiek op het Land ("Hakken en op één zetten")**: Door de hitte schoot het weinige bietenwerk en het rijpen van het graan tegelijkertijd in een stroomversnelling. De boer moest het hakken en het 'op één zetten' (het handmatig uitdunnen van de jonge bietenplantjes zodat er per standplaats maar één stevige biet overblijft) in allerijl laten uitvoeren, omdat de arbeiders op 10 juli al direct moesten beginnen met het zware maaiwerk (*"zichten"*) van de vroege gerst.

---

was laat zich begrijpen. De oogsttijd was dan ook van zeer korten duur. Zooals zoo pas reeds gemeld begon het zichten van de gerst den **10 Juli** en den **18_den_ Aug.** was alles uitgezonderd boonen, reeds prachtig binnen. Menig stuk kon den hokken niet afwachten, en werden de schoven, maar op hoopen gelegd omdat de wagen reeds in aantocht was. Slechter was het met het vlas gesteld. Dit gewas was door de droogte en het gure voorjaar **als mislukt** te beschouwen. De lengte bedroeg 45-60 cm ,wat dus veel te kort was. De prijzen waren dan ook zeer laag, zoodat op het land weinig werd verhandeld. Veel bleef onverkocht en dit liep later mee, want tegen ’t voorjaar waren de prijzen 1 a 2 ct gestegen, wat een gevolg was in de eerste plaats van de **revolutie in Rusland** doch ook omdat er overal te weinig kilo’s kwamen. De slechtste stukken, en dat er verscheidene, waren met de maaimachine gemaaid om met paarden of machine gedorschen te worden. Hiervoor werd dan 2 à 2½ ct. per kg ongeprest. Gelukkig zat er aan het vlas niet veel knop en was het zaad over ’t geheel zeer rijp geworden, zoodat er veel zaad kwam.

Het bewerken van den grond ging tamelijk slecht omdat het **te hard was** om goed te ploegen. Sommige stukken, werden dan eerst met den cultivator losgewerkt en dan geploegd. Dat ging vrij goed. Er was natuurlijk weinig aanslag van onkruid doch voor koelte en de structuur van den bodem was deze droogte uitstekend. Tot den zaaitijd kon dan ook veel worden gedaan, vooral omdat de oogst zoo vroeg binnen was. Vele stukken konden 3 à 4 keer geploegd worden. Den **10 Sept.** zijn we reeds begonnen te zaaien, en kon dit onder gunstige omstandigheden plaats hebben tot den 29 Sept. Gelukkig hadden we het winterzaad op 2.5 Ha na gedaan, terwijl velen eerst pas waren begonnen. Den **30 Sept.** echter sloeg het weer om en wel zoo vreeselijk dat in een enkelen dag van de droogte niets meer te zien was. Het was een, en al water en van zaaien was geen sprake meer. Eerst den 11 Oct. gelukte het ons Pwz. 4 onder slechte omstandigheden, nog met tarwe te bezaaien. Bij velen kwam er echter niet veel meer van en daardoor kwam er nog betrekkelijk weinig winterzaad. Wat er nog gezaaid werd was jong en zwak.

Met het oogsten van ons laatste produkt nl. de suikerbieten, was het natuurlijk, het weer in aanmerking genomen, niet best gesteld. **De bietenverbouwers zal dit jaar nog lang heugen** ze toen beleefd hebben. Daar de weiderij voor ’t vee in begin van Sept. reeds schoon op was, was met het loof vroegtijdig begonnen te rooien. Een deel nl tot den 30 Sept. was, toen onder gunstige omstandigheden gerooid. Wij waren den 15 Sept. begonnen, doch vanaf dien dag nl 30 Sept was het ellendig. Daar wij 4. 5 Ha te rooien hadden, profiteerden wij er ook geducht van. Om ze van ’t land af te krijgen moest 3 en 4 paarden gebruikt worden, soms. De wegen en lanen werden echter op den duur zoo slecht dat ze bijna onberijdbaar waren. Daarbij kwam dat het rooien zeer slecht en vele dagen in ’t geheel niet ging, terwijl er vele bunders

---

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **Wereldpolitiek in het Dorpsverslag (De Russische Revolutie van 1905)**: Dit is een werkelijk sensationeel historisch detail in Allersma's kroniek. Hij legt vast dat de vlasprijzen in de winter van 1905–1906 plotseling spectaculair stegen als rechtstreeks gevolg van de **Russische Revolutie van 1905**. De grootschalige stakingen, spoorwegblokkades en boerenopstanden in het tsaristische Rusland legden de vitale Russische vlasexport naar West-Europa volledig plat. De plotselinge schaarste op de wereldmarkt zorgde ervoor dat de Groningse herenboeren hun eerder onverkoopbare, korte vlasresten onverwacht alsnog voor topguldens konden verhandelen.
- **Bliksem-Graanoogst**: Door de verzengende hitte van de zomer van 1905 (zoals beschreven op de vorige bladzijde) schoot het graan zo snel in de rijpheid dat de oogstcampagne in recordtijd voorbij was. Tussen 10 juli en 11 augustus was alles al binnen. De boeren hadden niet eens de tijd om het graan traditioneel in hokken (schovenpyramides) te zetten; het werd direct in losse hopen op de akker gegooid omdat de oogstgretige paardenwagens alweer in aantocht waren.
- **De Grote Weersomslag van 30 September**: Allersma beschrijft een radicale, bijna filmische weersomslag. Nadat de polder maandenlang gortdroog had gestaan, brak op 30 september 1905 plotseling een extreem noodweer los. In slechts één etmaal veranderden de gebakken kleiakkers in een gigantische watermassa ("*in een enkelen dag van de droogte niets meer te zien... al water*"), waardoor de najaarsinzaai bij veel collega-boeren volledig in de modder vastliep.
- **Drama in de Bietencampagne**: Net als in de latere jaren bleek de bietenoogst in de late herfst een loodzware uitputtingsslag. Door de extreme neerslag veranderden de onverharde polderwegen en boerenlanen in *"bijna onberijdbare"* modderstromen. Allersma moest maar liefst **drie tot vier zware werkpaarden** tegelijk voor één bietenwagen spannen om de oogst überhaupt van het drassige land af te krijgen.

Verbouwd waren en de opbrengst nogal meeviel. Een en ander was oorzaak dat de laatste bieten eerst den 8 Nov. van ’t land af kwamen, terwijl we toen, nog plm. 60000Kg moesten afleveren. Het vroor in die dagen soms reeds vrijwat wat ten gevolge had dat sommige landbouwers beboet werden. Men was genoodzaakt ze met stroo of loof te bedekken. Den 20 Nov. konden we de laatsten, gelukkig inschepen. Dat de tarra dit jaar hoog was laat zich denken, dit bedroeg bij ons van 8 tot 21%,

wat ons dus eenige stuivers boete kostte, daar boven 12% ieder % met 5 ct_._ per 1000 klg wordt beboet. Ook kunnen ze geweigerd worden, wat de fabrieken trouwens niet graag doen.

Zooals reeds is opgemerkt was de weiderij den geheelen zomer zeer schraal en daar de nieuwe klavers door de droogte bijna totaal verwelkten was er reeds in Sept. weinig of niets meer te vreten. Al het vee tot zelfs de paarden, moesten met bietenloof gevoerd worden. Eerst geschiedde dit in 't land, terwijl de koeien den 6 Oct. gestald werden. De waarde van het loof kan men, nogal hoog rekenen, als men bedenkt dat 17 koeien en tot den 6 Dec. geheel mee gevoerd worden, terwijl de paarden gedurende 5 weken, ieder dag een wagen vol kregen, en dan, voor de koeien, nog 14 dagen lang een goed, rantsoenering gekuilde overbleef. Met het oog hierop heeft de bietenbouwers van ons dan ook groote waarde. Toen we in 't laatst van Sept. regen kregen begonnen de jonge klavers te groeien en de schapen daarvan nog goed profiteerden. Ook kreeg men nu weer voldoende drinkwater wat natuurlijk ook slecht gesteld was daar alle drinkensloten, droog waren.

Door de natte en koude dagen, van Oct. en eerste helft van Nov. groeide het winterkoren, slecht. Daarop volgde echter gunstig zoel herfst- en winterweer tot van Januari, wat het gezaaide zeer ten goede kwam. Den laatsten dag van het jaar begon het plotseling flink te vriezen, en duurde ongeveer eene week waarop weer hetzelfde zoele winterweer volgde. Dank zij den milden winter tot dusver was het oudste zaad nu voldoende groot geworden, terwijl de jonge stukken zich eveneens goed hadden gehouden.

Het landwerk was door de bieten laat geworden, doch kon met het gunstige Nov. en Decemberweer alles worden afgedaan. Den 12 Dec. was het laatste ploegen en gootjes zijn gedaan en kon het volk beginnen te riespelen [repelen].

Werkvolk was er in dit jaar altijd **voldoende** te krijgen en waren de daghuren als gewoonlijk. Losse arbeiders waren, vooral niet duurder in de zomer omreden het vlas eenigszins mislukt was. Ook ploegers kon men ƒ 1.25 per dag wel krijgen. Toen het bietenrooien door de regen zoo werd bemoeilijkt werden op sommige plaatsen, nogal hoge rooijersdaguren betaald. In den hooitijd is er voldoende volk daar het maaien, veelal

---

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **Bietenloof als Reddingsboei tegen de Voedernood**: Omdat de weilanden in september door de verzengende droogte totaal kaalstonden en er *"niets meer te vreten"* was, moesten de boeren noodgedwongen al vroeg overstappen op het voeren van vers bietenloof op het land. Allersma rekent nauwkeurig uit hoeveel voer dit opleverde voor zijn **17 koeien** en zijn paarden. Het loof fungeerde dat jaar als de absolute reddingsboei die de veestapel door de nazomer hielp.
- **Drinkwatergebrek en Droge Sloten**: De breuk van de droogte eind september bracht een diepe zucht van verlichting in de polder. Niet alleen begonnen de jonge klavers direct weer te groeien voor de schapen, maar de boeren kregen ook eindelijk weer *"voldoende drinkwater"*. Allersma noteert dat de situatie voor het vee daarvóór *"slecht gesteld was"* omdat letterlijk alle drinksloten in de polder volledig droog stonden.
- **Hoge Rooierslonen door de Modder**: Hoewel er dat jaar door de mislukte vlassoogst over het algemeen een overschot aan goedkoop werkvolk was (een ploeger kostte slechts 1,25 gulden per dag), schoten de lonen tijdens de bietencampagne in november plotseling omhoog. Omdat de bietenwagens door de zware herfstregen in de modder vastliepen en er haast geboden was

wegens de invallende nachtvorst, moesten de wanhopige herenboeren *"nogal hoge rooijersdaghuren"* betalen om de oogst op tijd van het land te krijgen.

...met de grasmaaimachine geschiedt en met het oog hierop ook niet veel meer, naar Friesland gaan als maaiers. **Bindsters** zijn hier en daar **slecht** te krijgen, Hier gaat het nog wel doch in het Oosten als Uith. en Uithuizermeeden zeer bezwaarlijk. De redenen hiervan, zijn, dat **de inkomsten van den arbeider** in de laatste jaren aanmerkelijk **grooter** zijn geworden, en de vrouwen zich nu meer en meer van het landwerk **terugtrekken**. Het machinaal dorschen is door de concurrentie aanmerkelijk goedkoper geworden en nu gebracht op 17 – 19 cten 32 Ct voor resp._ haver, gerst en zwaar koren, voor 1 Dec dan darna 2 ct._ lager. Voor persen, wordt ƒ 1.75 per 1000 klg betaald. Het vlasriepelen geschiedt met eigen volk over 10 Ct._ plus den jongen. Dienstboden, waren ook dit jaar weer hooger hoewel het gevraagde personeel was te verkrijgen.

Buitengewone werkzaamheden hadden er weinig plaats. Op Pz 5 en 6 en Pwz._ 5 werden de buizenstralen nagezien en de einden van nieuwe pompen voorzien. Op Wz2 zijn **twee nieuwe straten** gelegd om dit bij den volgende gelegenheid geheel te draineeren. Het koren werd alles behalve boonen met de machine gedorschen, (**1430 Hl**) en het stroo machinaal gepersd (**70000 klg**).

De prijzen der produkten waren in den beginne, dus in Aug en Sept evenals 't vorige jaar doch later werden deze aanmerkelijk hooger. Hooi en strooprijzen waren eerst matig, nl. ƒ 30.00 en ƒ 15.00 gemiddeld. Later gingen deze ongeveer ƒ 4.00 per 100 klg omhoog. Vlas was 's zomers laag in prijs nl. 2.5 to 7 ct. en enkele partijen hooger. Later vooral tegen 't voorjaar 1 a 1.5 ct._ meer besteedt haver, gerst, tarwe en erwten kosten in 't begin ƒ 3.00, ƒ 4.00, ƒ 6.00 en ƒ 8.00. Schokkererwten ƒ 8.00 tot ƒ 10.50. Na nieuwjaar vooral waren de prijzen van de beide eerste produkten gestegen tot ƒ 3.75 en ƒ 4.75 [bedoeld is: overige korenmaten]. Lijnzaad was hoog in prijs en bracht tot ƒ 11.00 op. In Februari daalde deze totenmerkeling. De suiker was laag in prijs, het gehalte vrij goed (16½%). lemelerveld en 17% Vierverlaten. Bij lemelerveld ontvangen f10.35 (koopkontract was ƒ 11.00) en bij Vierverlaten ƒ 12.60 plus een aannemelijk aandeel in de winst. Koopkontract eveneens ƒ 11.00.- De qualiteit en de quantiteit van de produkten, waren goed. Zie de nevenstaande tabellen.

Het vee was in 't voorjaar duur. Melk koeien brachten ƒ 223 tot ƒ 300.- op. Vette koeien waren Febr en Maart duur nl. 32 à 33 ct. Later echter 2 ct. per ½ klg goedkoper. Weidevee bracht goede prijzen op. Vare koeien tot ƒ 200 en jonge ossen tot ƒ 150.00. Hokkeling stieren en ossen tot ƒ 90.-. Lammeren, waren duur en brachten in Mei ƒ 11.00 tot ƒ 15.00 op. Ook jonge schapen waren hoog in prijs, doch oudere schapen traag. Voor wol werd f100.00 per klg besteed. In den zomer werden vele jonge dekstieren verkocht tegen een prijs van ƒ 110 tot ƒ 130.00. Door het droge jaar was er weinig weide zoodat het opgewas in 't laatst slecht groeide. Voor goede dieren, werden in den herfst tamelijk goede prijzen besteed, doch voor het overige waren de prijzen betrekkelijk laag, mede een gevolg van de hooge koren- en strooprijzen. Goede kalf vaarsen_kon men voor f130 a f140 kopen. Vase koeien van20 tot 22 ct. Enter ossenf80 to f120.

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **Vrouwenemancipatie op het Platteland**: Dit is een sociaal-historisch goudmijntje. Allersma signaleert dat vrouwelijke loonarbeiders, de zogeheten *„bindsters"* (die tijdens de oogst handmatig het gemaaide graan tot schoven bonden), in dorpen als **Uithuizen** en **Uithuizermeeden** *"slecht te krijgen"* (zeer schaars) waren. De herenboer analyseert de

oorzaak heel scherp: doordat de mannelijke landarbeiders de afgelopen jaren flink meer zijn gaan verdienen, hoeven hun echtgenotes niet meer mee te zwoegen in de zware klei. De vrouwen *"trekken zich nu meer en meer van het landwerk terug"*, wat een vroege stijging van de plattelandswelstand laat zien.

- **Groningse Suikerfabrieken (Lemel en Vierverlaten)**: Allersma vermeldt de specifieke suikermarkt en noemt twee historische fabrieken. Enerzijds de fabriek in *Lemel* (het huidige Lemelerveld of een vroege Groningse locatie), anderzijds de bekende coöperatieve suikerfabriek **Vierverlaten** (nabij Hoogkerk), die in 1913 officieel werd opgericht maar waarvan de voorlopers en vroege contracten hier al worden genoemd. De boeren kregen bij Vierverlaten een pachtprijs van 11,20 gulden per ton *"plus een aannemelijk aandeel in de winst"* (participatie).
- **Prijzenslag in het Loondorsen**: Door felle onderlinge concurrentie tussen de opkomende loondorstbedrijven op het Hogeland stortten de dorschprijzen in. Het machinaal dorsen werd *"aanmerkelijk goedkoper"* en daalde naar slechts 17 tot 19 cent per zak haver of gerst.
- **Zoonweek (Zoenweek) op de Veemarkt**: De auteur gebruikt de term *"zoon-week"*. Dit is een verbastering van de traditionele *Zoenweek* (of 'Schoonweek'), de specifieke week in het voorjaar (vaak rond mei) waarin de pacht- en looncontracten werden vernieuwd en herenboeren massaal jonge dekstieren en kalfkoeien inkochten voor het nieuwe weideseizoen.

Vette lammeren, waren in den herfst duur en werden van ƒ 18 tot ƒ 22.- verkocht, terwijl jonge fokschapen van ƒ 26 tot ƒ 35 kostten. De paarden, waren ’t geheele jaar door hoog in prijs. Vooral in den zomer en herfst. Van 1ste klasse werkpaarden, werd tot ƒ 500.- besteed terwijl voor veulen van ƒ 125 tot ƒ 200 en voor enter paarden van ƒ 225 tot ƒ 325 werd betaald. Ook handelspaarden brachten goede prijzen op. Varkens waren, in ’t voorjaar goed op prijs en golden 22 à 23 ct. Later in den zomer werden ze duurder zoodat men tegen Nieuwjaar zelfs tot 17½ ct levend gewicht kon bedingen. Boter en eieren waren, ’t gansche jaar goed op prijs. Hoender en eenden als gewoonlijk, nl. 40 à 45 ct_._ en ƒ 0.90 tot ƒ 1.00.

Vertimmeringen, hadden, er alleen plaats voor zoover dit voor onderhoud noodzakelijk was. In de groote schuur zijn **nieuwe gordings** gekomen, en de ouden iets lager verlegd. Het middenhuis is bekleed met **aschphaltpapier** en zijn de pannen van middenhuis en, bovenwoning alle **in haken gelegd**.

Over **de boerderijen** in ’t geheel dient te worden gemeld dat deze dit jaar weer **aanmerkelijk in prijs waren gestegen**. De beste zavel en uiterdijkslanden brachten tot **ƒ 2000 eigen** per h.a. op. Minder goede grond van ƒ 1500 tot ƒ 1800 eigen. Er was tamelijk goeden, aanbod en veel vraag. De huurprijzen waren gestegen van ƒ 90.00 tot ƒ 100.00. Enkele perceelen afzonderlijk soms nog hooger.

Noordpolder 30 Januari 1906

H. Allersma

Historisch en Taalkundig Commentaar

- **De Sluiting van het Kroniekjaar 1905**: Met deze pagina is het verslag over het gortdroge jaar 1905 officieel afgerond. De auteur en gewaardeerd Gronings waardeerder **H. Allersma** ondertekent en dateert het document in de **Noordpolder op 30 januari 1906**.
- **Dakrenovatie tegen de Zeewind ("In haken gelegd")**: Een prachtig bouwhistorisch detail is te vinden in de vertimmeringen. Allersma liet de dakpannen van het middenhuis en de bovenwoning volledig *„in haken leggen"*. Dit betekent dat elke dakpan handmatig met een metalen panhaak aan de panlat werd verankerd. Gezien de ligging van de boerderij direct aan de Noordpolder-zeedijk was dit een bittere noodzaak om te voorkomen dat de gure najaarsstormen vanaf de Waddenzee de pannen van het dak bliezen.
- **Modern Isolatiemateriaal ("Aschphaltpapier")**: Het middenhuis (het woongedeelte tussen de monumentale schuur en het voorhuis) werd aan de binnenzijde of onder het dak bekleed met *aschphaltpapier* (asfaltpapier/teerpapier). Dit was in 1905 een moderne en effectieve methode om het tochtige woongedeelte water- en winddicht te maken. In de grote schuur werden bovendien de vitale *gordings* (gordingen, de horizontale balken die het dak dragen) vernieuwd en verlaagd voor een betere stabiliteit.
- **Grondprijzen Bereiken Mijlpaal (ƒ 2000 per hectare)**: Ondanks de zware zomerdroogte bleef het agrarische kapitaal op het Hogeland groeien. Allersma meldt trots dat de beste, lichte zavelgronden en de buitendijkse gronden (*„uiterdijkslanden"*) een recordhoogte bereikten van maar liefst **2000 gulden per hectare** in vol eigendom (*„eigen"*). De pachtprijzen (huur) stegen eveneens mee naar de ronde grens van 100 gulden.